GEMEENTE ENSCHEDE

PARTICIPATIE IMPULS

SAMENLEVINGSGERICHT WERKEN IN ENSCHEDE

In dit themanummer o.a.:

- RESULTATEN AFRONDING ACTIEPLAN
- SOCIAL DESIGN IN DE PRAKTIJK
- HET SUCCES VAN HET MAKELPUNT

Editie 6 – Januari 2026

ENSCHEDE

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD 3
JIJ MAAKT ENSCHEDE 4
JONGERENPARTICIPATIE 7
IDEEËNMAKELAAR 10
WIJKRADEN 14
SOCIAL DESIGN 17
MAKELPUNT 21
LESSEN UIT DE PRAKTIJK 24
BASISTRAINING PARTICIPATIE 28
TERUGBLIK 2025 29

OVER PARTICIPATIE IMPULS

Participatie Impuls is een periodiek magazine van het participatieteam van de gemeente Enschede.

In dit magazine lees je de stand van zaken rondom het Actieplan Samenlevingsgericht Werken. Binnen dit actieplan geven we participatie de komende jaren een impuls. Daarvoor ontwikkelen we verschillende hulpmiddelen zoals een handreiking en middelen voor online en offline participatie.

Verder zijn we als team een vraagbaak en bieden we ondersteuning. We delen in dit magazine actuele ontwikkelingen over participatie in Enschede. We delen ook kennis en successen, lessen en voorbeelden uit de praktijk.

Reageren op deze Participatie Impuls? Dat kan!
Stuur een mailtje naar participatie@enschede.nl

VOORWOORD

EEN PLAN IS MOOI, MAAR HET ZIJN DE MENSEN DIE HET DOEN

Bijna vier jaar geleden begonnen we vol ambities aan het Actieplan Samenlevingsgericht Werken. Het doel was de afstand tussen gemeente en inwoners verkleinen, participatie toegankelijker maken en ruimte bieden voor initiatieven uit de stad. Dat is gelukt! En hoe. Nu we dit programma afsluiten met deze laatste Participatie Impuls kijken we terug op wat we met collega's, inwoners en samenwerkingspartners voor elkaar hebben gekregen.

Er speelt veel in de samenleving. En wat me telkens weer opvalt, is dat mensen willen bijdragen. Natuurlijk zijn we het niet altijd met elkaar eens. Dat hoort erbij. Maar de bereidheid om mee te denken, om samen op te trekken, om er gewoon te zijn voor elkaar, die is in onze gemeente gelukkig nog altijd groot.

WAT WE HEBBEN BEREIKT

In dit themanummer van de Impuls sluiten we het Actieplan Samenlevingsgericht Werken af en zien we wat we bereikt hebben door in te zetten op die verbinding. Een mooi voorbeeld is dat er nu week na week initiatieven binnenkomen van mensen die zelf hun stad mooier willen maken. Dankzij het nieuwe platform Jij Maakt Enschede en onze ideeënmakelaar weten we elkaar steeds beter te vinden.

JONGEREN HEBBEN EEN STEM GEKREGEN

Met #JONG053 hebben jongeren een eigen plek gekregen in het gesprek over de stad. Ze organiseren zelf bijeenkomsten, denken mee over beleid en inspireren professionals met hun frisse blik. Deze aanpak trekt inmiddels landelijke en internationale aandacht.

Het zijn slechts twee voorbeelden van de vele voorbeelden die je in dit themanummer aantreft. Er is een fundament gelegd. Participatie is geen project, maar een manier van werken die blijft. En dat is mooi. Want de stad wordt niet gemaakt door plannen alleen, maar door mensen die het doen.

DANK AAN IEDEREEN DIE HEEFT MEEGEBOUWD

Dank aan iedereen die heeft meegedaan, meegedacht en meegebouwd. Aan de inwoners die hun tijd en energie hebben geïnvesteerd. Aan de jongeren die ons scherp houden. Aan de collega's die elke dag hun best doen om de brug tussen gemeente en samenleving te slaan. Laten we dit vertrouwen vasthouden en verder bouwen aan een stad waar iedereen zich gehoord en gezien voelt.

Niels van den Berg
Wethouder

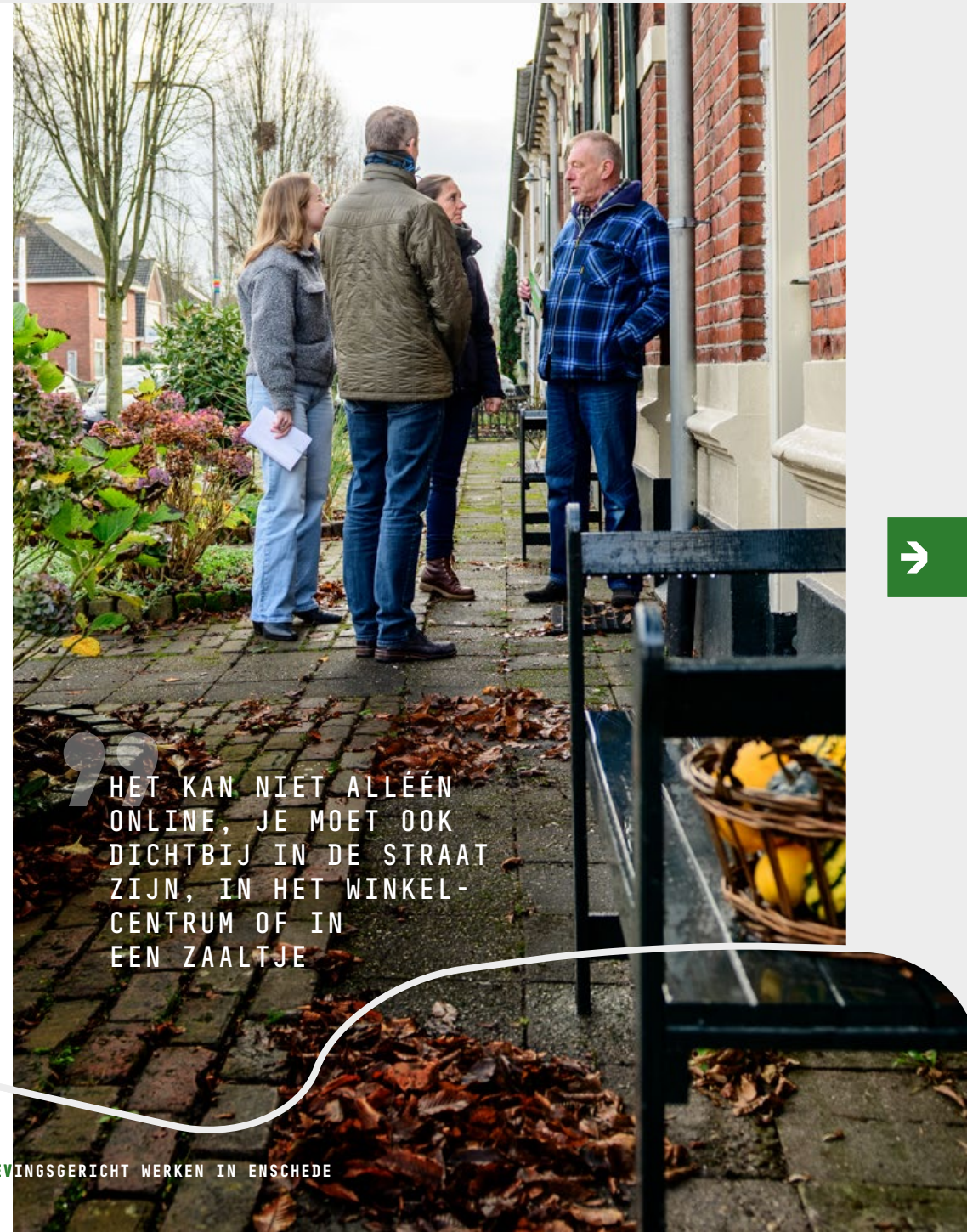

JIJ MAAKT ENSCHEDE

NIEUWE MIDDELEN OM INWONERS TE BETREKKEN

Corona maakte duidelijk dat we, naast echte ontmoeting, ook behoefte hebben aan digitale ontmoeting. De afgelopen vier jaar is er binnen het Actieplan Samenlevingsgericht Werken flink ingezet op de ontwikkeling van nieuwe middelen voor online en offline participatie. Jij Maakt Enschede zorgde als merk én online platform voor herkenbaarheid en volop nieuwe mogelijkheden. "Inmiddels hebben we 15 projectsites met meer dan zestig deelprojecten", vertellen participatieadviseurs Ben van Heijningen en Maartje Visschedijk.

In 2022 gaf gemeente Enschede online meedenken een sterke impuls met de start van Stem van Enschede. De inwoners van Ribbelt, Stokhorst en Schreurserve hadden de primeur: zij mochten als eersten digitaal stemmen over de besteding van hun wijkbudgetten. Het succes was direct zichtbaar. "We zien dat we online een groter en diverser publiek kunnen bereiken", merkte Tuba Avdan, die dit toen vanuit het participatieteam opzette. Ook de wijken Mekkelholt, Deppenbroek en Enschede-Zuid gingen vervolgens online ideeën indienen en stemmen op plannen. Om meer maatwerk en flexibiliteit te bieden, stapte de gemeente vervolgens over op de software Open Stad. Dit vormde de basis voor de lancering van het nieuwe merk en platform Jij Maakt Enschede. Hier vinden inwoners sinds september 2024 alles op één centrale plek: van het huren van een ruimte via het Makelpunt tot specifieke projectwebsites voor hun eigen buurt.

VAN EXPERIMENT NAAR VASTE WAARDE

Zo is online participatie in korte tijd uitgegroeid van een experiment tot een vast en veelzijdig onderdeel van het samenwerken met de stad. De keuze voor het platform Open Stad voor de participatiewebsites was snel gemaakt. "Open Stad is door Amsterdam ontwikkeld, en inmiddels doen ruim 30 gemeenten mee. Elk project of vraagstuk krijgt zijn eigen projectwebsite met alle informatie en een unieke participatie-aanpak. Daarmee zet je voor elke participatieklus een stevige basis neer. Wat wil een mens nog meer? Intussen waren ook de wijkbudgetten (Jij Maakt de Buurt) en het Makelpunt aangehaakt, dus samen konden we met een grote bang live gaan in september vorig jaar. Inmiddels hebben we 15 projectsites met meer dan 60 deelprojecten! We zien dat onze collega's zich hiermee echt geholpen voelen. En dat onze inwoners ons weten te vinden en hun mening willen geven", vertellen participatieadviseurs Ben van Heijningen en Maartje Visschedijk.

> EEN 80-JARIGE VROUW VERTELDE ONS MET TWINKELOOGJES DAT ZE HAD GEPROBEERD OM STIEKEM TWEE KEER TE STEMMEN, MAAR DAT DAT HAAR HELAAS NIET LUKTE.

LEREN VAN FOUTEN

Ging alles vlekkeloos? Nee, zeker niet. Ben herinnert zich dat het bij een participatieproces in Cort van der Lindenlaan helemaal mis leek te gaan. "Inwoners konden online stemmen met een stemcode die ze kregen per brief. De keuze was: 'rijweg in het midden' of 'wadi in het midden'. Voor ons was het spannend, omdat we dit nog niet eerder deden. En dan zul je zien, technisch ging het helemaal mis, we kregen maar vijf stemmen binnen. Dit kon niet kloppen. We gingen daarom langs de deuren: hebt u gestemd, waarvóór dan, vond u het ingewikkeld?" Wat bleek? Bijna de hele straat was erg goed op de hoogte én had zonder probleem zijn stem uitgebracht. "We konden gelukkig concluderen dat 'rijweg in het midden' een sterke voorkeur had. En het technische probleem kon de leverancier daarna snel verhelpen. Zo hadden we toch nog een goed resultaat." Die gesprekken aan de deur waren ook een waardevolle check. Maartje: "Op dat moment wisten we dat veel mensen zich prima redden met online participatie en velen het zelfs fijn vinden. Een 80-jarige vrouw vertelde ons met twinkeloogjes dat ze had geprobeerd om stiekem twee keer te stemmen, maar dat dat haar helaas niet lukte."

DE KRACHT VAN ONLINE ÉN DICHTBIJ

De opties op jijmaaktenschede.nl zijn handig en uitgebreid. Of je nu mensen wilt laten stemmen of ideeën wilt laten delen, er kan veel. Maar de participatieadviseurs benadrukken dat juist de combinatie van Jij Maakt Enschede krachtig is. "Het kan niet alléén online, je moet ook dichtbij in de straat zijn, in het winkelcentrum of in een zaaltje. We zien dat mensen het enorm waarderen als je hen komt opzoeken. Fiets gewoon eens door de buurt, in plaats van op Google Maps te kijken. Spreek iemand op straat aan, voel de sfeer. Wij zijn dit jaar een aantal keren de deuren langs gegaan, bijvoorbeeld in Twekkelerveld, om inwoners te vragen naar hun wensen en mening. Zo kom je nog meer te weten van inwoners dan alleen op een inloopavond of die online enquête. Het is echt extra inzet die enorm waardevol is."

DE TOEKOMST VAN JIJ MAAKT ENSCHEDE: VINDBAAR, ZICHTBAAR EN DICHTBIJ

Ga jij participeren? Jij Maakt Enschede ondersteunt jou bij je projectcommunicatie en participatie. Maak gebruik van de middelen en mogelijkheden van Jij Maakt Enschede om meer mensen te bereiken en betrekken. De collega's van participatie en communicatie werken vanaf nu samen om de organisatie daarbij te helpen. Dat doen ze door te zorgen dat de informatie vindbaar is voor inwoners op jijmaaktenschede.nl. Maar vindbaar zijn met je website alleen is niet genoeg. Via gerichte campagnes en communicatiemiddelen, van posters, online campagnes tot brieven, zorgen we ervoor dat we ook zichtbaar zijn en mensen actief uitnodigen om mee te praten en mee te doen. Dat doen we ook vooral door dichtbij te zijn, in de wijk, in de straat, op de plek waar het gebeurt. Met gesprekken aan de deur, in de supermarkt of op georganiseerde avonden en inloopspreekuren. Meer weten over wat er allemaal kan?

Bekijk de toolkit Jij Maakt Enschede, met alle middelen en mogelijkheden.
Of neem contact met collega's Ben en Maartje via participatie@enschede.nl.

JONGERENPARTICIPATIE

JONGEREN HEBBEN EEN STEM GEKREGEN IN ENSCHEDE

Hoe kan de gemeente Enschede jongeren beter betrekken bij de beleids- en besluitvorming van thema's die jongeren nu of in de toekomst raken? Die vraag stond de afgelopen drie jaar centraal om jongerenparticipatie een impuls te geven. "We zien dat het investeren in de stem van jongeren echt wat oplevert", vertelt projectleider Zarina Dihal-Chedi als ze terugkijkt op de lessen die ze samen met de jongeren van #JONG053 leerde over jongerenparticipatie.

In 2023 ging Zarina Dihal-Chedi aan de slag met de opdracht van het college van B&W om meer jongeren te betrekken. “In de vele gesprekken die ik voerde hoorde ik vooral van jongeren de oproep: praat mét ons en niet alleen maar over ons. Betrek ons aan de voorkant en niet pas op het eind van een beleidsvormingsproces. En zorg voor een follow up. Dus toen ik dit projectteam ging samenstellen, dacht ik: hier moeten we als gemeente jongeren bij betrekken!” Dat leidde tot de projectgroep #JONG053praatmee. Een enthousiaste en betrokken groep jongeren die zich wil inzetten voor dingen die ze belangrijk vinden in Enschede. “Nieuw aan de gekozen werkwijze was dat we dit project zijn gestart met zes jongeren en één ambtenaar. Het doel was helder, maar hoe we daar moesten komen, hebben we samen bedacht.”

> JONGERENPARTICIPATIE IS EEN PROCES EN GEEN PROJECT
>
> Zarina Dihal-Chedi

IN KORTE TIJD VEEL BEREIKT

De manier waarop jongerenparticipatie de afgelopen jaren is opgepakt in Enschede heeft landelijk en internationaal de aandacht getrokken. “We hebben in korte tijd veel bereikt, dat ging natuurlijk niet vanzelf en er is nog veel werk te doen. Jongerenparticipatie is een proces en geen project”, volgens Zarina Dihal-Chedi. “We zien dat het investeren in de stem van jongeren echt wat oplevert. In korte tijd hebben we een grote, brede afspiegeling van jongeren bereikt. We mogen dan ook voorzichtig concluderen dat we goed op weg zijn. Toch is de stem van jongeren nu niet structureel geborgd binnen onze organisatie.” Daarom wordt nu gewerkt aan een stevige verankering van jongerenparticipatie binnen de gemeentelijke organisatie, met een heldere structuur en duidelijke werkwijze. Er wordt geïnvesteerd in de doorontwikkeling van #JONG053praatmee en er wordt een vervolgmeting gedaan om te kijken hoe jongerenparticipatie zich heeft ontwikkeld vanaf de nulmeting in 2023. “We zetten momenteel belangrijke stappen in het uitwerken van een strategie en structuur om jongerenparticipatie ook op de lange termijn te behouden. We streven naar borging van de invloed van de stem van jongeren in lokale beleid- en besluitvorming. In 2026 kijken we of we structureel budget kunnen krijgen voor jongerenparticipatie.”

LESSEN EN INZICHTEN

Het samenwerken met jongeren aan jongerenparticipatie heeft veel bruikbare lessen en inzichten opgeleverd. Dit zijn de vier belangrijkste inzichten en lessen volgens Zarina Dihal-Chedi:

SAMENWERKEN MET SCHOLEN IS BELANGRIJK

1

"We hebben geleerd dat we jongeren vooral bereiken in samenwerking met scholen. En door jongeren in te zetten als een soort van ambassadeur. Zij kunnen een brug slaan tussen jongeren en hun participatie in de lokale democratie. Jongeren en beleidsmakers moeten daarvoor wel in staat worden gesteld door uren of geld beschikbaar te stellen, verbindingen te maken (met scholen en jongerenwerk) en door bewustwording om het in het gedrag van beleidsmakers op te nemen om jongeren als stakeholders te zien en dus ook met hen te praten. En uiteraard bewustwording bij jongeren dat zij kunnen meepraten over zaken die zij graag willen."

GEEF JONGEREN EEN ACTIEVE ROL EN NEEM ZE SERIEUS

2

"We zien dat ambtenaren graag jongeren betrekken bij beleidsvorming, maar niet altijd weten hoe ze dat moeten aanpakken. De rol vanuit het participatieteam was hierbij helpend. We houden jongeren aangehaakt door ze niet alleen te betrekken, maar ook door hen te laten zien dat we ze serieus nemen. Dat we echt wat doen met hun informatie en/of door hen een actieve rol te geven."

SLUIT AAN BIJ VRAGEN EN PROBLEMEN VAN JONGEREN

3

"Het is goed om te weten dat we samen met jongeren komen tot een vorm of vormen van inspraak die aansluit op een vraag of een gedeelde probleemstelling vanuit jongeren zelf. Verder hangt dit ook af van wat de ambtenaren hier zelf in willen. We proberen hier een goede balans in te vinden. Dit betekent dat we het participatieproces volledig onafhankelijk proberen in te richten! Dit kan voor de projectleider of coördinator jongerenparticipatie soms best tijdsintensief zijn."

DOORLOPENDE AANDACHT AAN COMMUNICATIE

4

"Het is belangrijk om doorlopend aandacht te hebben voor communicatie en continu te kijken wat jongeren nodig hebben om aangehaakt te blijven. Ook is het belangrijk om te investeren in hun ontwikkeling. Binnen onze organisatie is #JONG053praatmee inmiddels een begrip geworden. Dit is mede te danken aan de inzet van het gemeentebestuur - het college en de raad, onze samenwerkende partners en natuurlijk de jongeren zelf. We gaan richting de 900 volgers op ons social media account. Collega's en netwerkpartners weten #JONG053praatmee steeds vaker te vinden."

DE IDEEËNMAKELAAR

NOOIT MEER VERDWALEN IN DE GEMEENTELIJKE ORGANISATIE

Het Actieplan Samenlevingsgericht Werken heeft de afgelopen jaren proactief werk gemaakt van het aanboren en versterken van initiatieven uit de stad. Wat bleek? Aan ideeën en maatschappelijke initiatieven geen gebrek. De realiteit was ook dat inwoners met goede ideeën vaak verdwaalden in de gemeentelijke organisatie. Sinds 2024 heeft de gemeente Enschede een ideeënmakelaar, deze zorgt ervoor dat goede ideeën en initiatieven op de juiste plek terechtkomen. "Initiatieven uit de stad moeten we omarmen."

Ideeënmakelaar Kiona Grotenhuis krijgt inmiddels alleen al via de website jijmaaktenschede.nl vier tot vijf mailtjes per week van inwoners. Dit zijn mensen die een idee hebben voor de stad, maar niet precies weten waar ze terecht moeten binnen de gemeente. Kiona gaat het gesprek met initiatiefnemers aan en op onderzoek uit in de gemeentelijke organisatie. "Initiatieven uit de stad moeten we omarmen, de samenleving geeft aan dat ze zelf de stad mooier kunnen maken of vraagstukken kunnen oplossen. Over het algemeen kan de samenleving het aardig zelf. Anders dan vroeger is er veel minder nodig van de gemeente om mooie initiatieven op te zetten. Mensen vragen niet altijd om geld voor hun ideeën, maar vooral: "Waar kan ik terecht om mijn idee verder te krijgen?" of "Wil de gemeente samenwerken", merkt Kiona Grotenhuis.

> MENSEN VRAGEN NIET OM GELD VOOR HUN IDEEËN, MAAR VOORAL: WAAR KAN IK TERECHT OM MIJN IDEE VERDER TE KRIJGEN?

IDEEËN VASTHOUDEN EN MOGELIJKHEDEN ONDERZOEKEN

De rol van de ideeënmakelaar klinkt logisch, maar bleek hard nodig. Want als je als buitenstaander een vraag stelt aan de gemeente zijn er heel wat loketten waar je kunt aankloppen. Tijdens een interne analyse werden maar liefst 34 loketten geteld. Dit leidde tot frustratie, niet alleen bij inwoners maar ook bij ambtenaren. Want ook intern is het soms zoeken naar de manier waarop je inwoners het beste kan helpen. Hierdoor liepen initiatieven soms vast in de grote gemeentelijke machine. "Ik pak het idee vast en ik houd het vast tot we weten of we iets met het idee kunnen en willen", zegt Kiona Grotenhuis. "En daarbij gaat het niet altijd om geld. Dat denken we vaak, maar dat is niet zo. Maar gaat het wel om een bijdrage? Dan kunnen we in deze tijden van schaarste initiatiefnemers toch verder helpen via provinciale subsidies of private fondsen. Over onze eigen mogelijkheden heen kijken en de initiatiefnemers verder helpen."

RESPONSIEVER WERKEN

Beleidsadviseur Louise Aangeenbrug was vanaf het begin betrokken om een goed werkproces te ontwerpen zodat de gemeente responsiever kan werken. Ze kijkt terug en is blij dat er nu een ideeënmakelaar is voor maatschappelijke initiatieven. "Voor de interne collega's, die eerst nog regelmatig een lange en frustrerende speurtocht door de gemeentelijke organisatie moesten afleggen om de juiste hulp of beslissingen te organiseren, is er nu een werkproces gemaakt. Gebaseerd op de klantreis die een initiatief aflegt, met het uitgangspunt dat we elk initiatief serieus nemen, want er zit veel energie en moeite achter van inwoners die zich in willen zetten voor de stad. Er is een methode ontwikkeld waarmee we de meer complexe initiatieven op een transparante en gedegen manier kunnen wegen en voorzien van advies en besluit. Zo kan de tijd die nodig is om duidelijkheid te krijgen over de gemeentelijke mogelijkheden bij een initiatief een stuk korter."

RESULTATEN VAN DE IDEEËNMAKELAAR OP EEN RIJTJE

1

MEER SLAGKRACHT EN SNELHEID: HET VASTHOUDEN VAN IDEEËN

Sinds de komst van de ideeënmakelaar, is er iemand die het idee vastpakt en vasthoudt tot er duidelijkheid is over de mogelijkheden. Die simpele maar consequente werkwijze zorgt voor veel meer tempo in de afhandeling. Initiatiefnemers krijgen sneller duidelijkheid en voelen zich gehoord, zelfs als een idee uiteindelijk niet haalbaar blijkt. Het gevoel van verdwalen in de gemeentelijke organisatie is daarmee sterk afgenomen.

2

EERLIJK EN TRANSPARANT WEGEN EN BESLUITEN NEMEN MET DE TOOLBOX EN WAARDENDRIEHOEK

Om ideeën beter te kunnen wegen, ontwikkelde de gemeente de toolbox publieksinitiatieven, waarin de waardendriehoek een belangrijke plek heeft. Deze methode geeft snel inzicht in de waarde van een idee: draagt het bij aan de stad, hoeveel mensen staan erachter en wat betekent het financieel?Daarnaast brengt de methode alle relevante gemeentelijke perspectieven én het perspectief van de initiatiefnemer aan één tafel, waardoor er niet langs allerlei deurtjes geshopt hoeft te worden. Ook het interne opdrachtgeverschap voor het initiatief wordt helder belegd, waardoor verantwoordelijkheden helder zijn en initiatieven niet meer van het kastje naar de muur hoeven. Door deze transparante manier van wegen kunnen ambtenaren duidelijker onderbouwde keuzes maken. Ook initiatiefnemers profiteren ervan: zij krijgen eerlijke feedback en concrete tips om hun plan te verbeteren of elders financiering te vinden. publieksinitiatieven-toolbox

3

BETER VINDBAAR EN ZICHTBAAR VIA JIJMAAKTENSCHEDE.NL

De ideeënmakelaar heeft een vaste plek gekregen op het platform jijmaaktenschede.nl. Steeds meer inwoners weten deze digitale ingang te vinden en dienen online hun vragen of initiatieven in. Dat maakt de functie van de ideeënmakelaar voor de stad beter zichtbaar en verlaagt de drempel om ideeën te delen. Het platform groeit daarmee uit tot een centraal punt waar alle participatie-projecten, ideeën en initiatieven uit de gemeente Enschede samenkomen.

4

INTERNE ONTZORGING EN EFFICIËNTER WERKEN

De ideeënmakelaar helpt niet alleen inwoners, maar ook de interne organisatie. Kiona Grotenhuis filtert en verwijst door, waardoor vragen en initiatieven direct bij de juiste collega's terechtkomen. Ambtenaren hoeven minder tijd te besteden aan het uitzoeken van waar iets thuishoort en welke regels of subsidies van toepassing zijn. Dat scheelt tijd, frustratie en uiteindelijk ook geld. Bovendien ontstaat er binnen de organisatie meer inzicht in mogelijkheden buiten de gemeentelijke geldstromen, zoals fondsen en provinciale subsidies. Daarnaast krijgt de gemeente meer inzicht in de veerkracht en het zelforganiserend vermogen in de stad en welke netwerken hierin cruciaal zijn, Iets wat goed past bij de strategische koers van de gemeente, waarbij samenwerking met stad steeds belangrijker is geworden.

STERKERE BAND MET DE STAD EN EEN GROEIEND NETWERK

5

Doordat de ideeënmakelaar veel persoonlijk contact heeft met initiatiefnemers, ontstaat een goed beeld van wat er in de stad leeft. Ze weet welke plannen al lopen en brengt initiatiefnemers waar mogelijk met elkaar in contact. Hierdoor groeit een breder maatschappelijk netwerk dat onderlinge verbindingen versterkt. Inwoners ervaren die aandacht als waardevol: ze voelen zich serieus genomen en krijgen snel antwoord op hun vragen.

EXPERIMENTEREN, LEREN EN VERNIEUWEN

6

De gemeente heeft geëxperimenteerd met nieuwe werkvormen, waaronder actieonderzoek, social design en tools zoals de waardendriehoek, en dat levert veel inzichten op. Maar het laat ook zien dat het soms nog uitdagend is om succesvolle pilots structureel in te bedden in de organisatie. Dat vraagt om een andere manier van denken en doen, zodat oude gewoonten niet opnieuw de overhand krijgen. De verlenging van de pilot tot eind 2026 laat zien dat de gemeente deze ontwikkeling serieus neemt en de ideeënmakelaar ziet als een belangrijke spelverdeler nu het aantal initiatieven blijft groeien.

MAAK GEBRUIK VAN DE TOOLBOX PUBLIEKSINITIATIEVEN

De bruikbare lessen en inzichten uit het experiment Maatschappelijke Initiatieven zijn vertaald naar de toolbox publieksinitiatieven. Deze vind je in de Kennisbank op Intens onder het kopje participatie > participatietools. Heb je een vraagstuk waarbij meerdere afdelingen zijn betrokken en weet je niet goed bij wie het thuishoort? Schakel dan de hulp in van ideeënmakelaar Kiona Grotenhuis. (k.grotenhuis@enschede.nl)

HOE GAAT HET VERDER?

Er komen wekelijks steeds meer initiatieven binnen bij de ideeënmakelaar die 'rondzweven' in de organisatie. De vraag om hulp bij ideeën wordt ook steeds groter, de knop op jijmaaktenschede wordt steeds meer gebruikt en de verwachting is dat dit nog meer gaat toenemen de komende jaren. "Oppakken en vasthouden totdat de initiatiefnemer een reactie heeft is en blijft nodig. Een idee moet bij de juiste collega terechtkomen en soms is het helpend wanneer de collega wordt ondersteund of wordt geadviseerd door de ideeënmakelaar", volgens Kiona.

INWONERSVERTEGENWOORDIGING

WIJKORGANEN NODIGEN GEMEENTE UIT TOT MEER PERSOONLIJK CONTACT

Dorps- en wijkraden weten als geen ander wat er speelt in hun omgeving. De afgelopen jaren praatten ze mee over verschillende onderwerpen. De nieuwe samenwerkingsafspraken met de gemeente Enschede werden zelfs in co-creatie gemaakt. Wijken en dorpen praten graag mee en nodigen ambtenaren bij de gemeente nadrukkelijk uit tot meer persoonlijk contact: "Kom vooral eens kennismaken met de wijkraden."

WE GAAN OOK GRAAG IN GESPREK MET ANDERE MENSEN BINNEN DE GEMEENTELIJKE ORGANISATIE

Lloyd Schellevis, voorzitter Wijkraad Lasonder - 't Zeggelt - Boddenkamp

Heidi Niehenker, voorzitter van het wijkplatform Helmerhoek, was er duidelijk over tijdens het traject om te komen tot nieuwe samenwerkingsafspraken tussen de gemeente en wijkorganen. "Voor de mensen die werken bij de gemeente: kom vooral eens kennismaken met de wijkraden. Via de mail of telefoon kan, maar kom eens langs op een inloopspreekuur of op bezoek in de wijk, dan zien we elkaar in het echt. Persoonlijker én beter voor de samenwerking." Dat persoonlijke contact is belangrijk, vindt ook Lloyd Schellevis, voorzitter van de wijkraad Lasonder - 't Zeggelt - Boddenkamp. "We werken met wijkregisseurs, hier zijn we heel tevreden over. We moeten er alleen wel voor waken om niet alleen met de wijkregisseur te spreken. We gaan ook graag in gesprek met andere mensen binnen de gemeentelijke organisatie. Dus voel je vrij om contact te nemen."

EVALUATIE: HOE WERKT HET IN DE PRAKTIJK?

Deze uitnodiging van wijkraden staan niet op zichzelf. In 2022 en 2023 is er met de dorps- en wijkorganen in co-creatie samengewerkt aan nieuwe afspraken. "De oude regeling uit 2008 was flink verouderd en we wilden aandacht hebben voor de verschillen tussen wijkorganen", vertelt Toon Barendsen die samen met Jeffrey Brinkman namens de gemeente het traject met wijkorganen begeleidde. "We hebben brede bijeenkomsten belegd met alle wijkorganen en een kerngroep samengesteld. Samen zijn we bijna een jaar bezig geweest om te komen tot nieuwe afspraken."

WIJKRADEN WILLEN MEEDENKEN

Het resultaat: wijkorganen kunnen nu kiezen uit drie niveaus van samenwerking (zie illustratie). De gemeenteraad heeft de nieuwe afspraken in juni 2023 vastgesteld en vanaf eind 2023 zijn de wijkorganen met deze nieuwe afspraken gaan werken in de praktijk. In 2025 is aan de betrokken wijk- en dorpsraden gevraagd hoe de nieuwe afspraken werken in de praktijk. Uit die evaluatie is gebleken dat de samenwerking over het algemeen goed gaat, maar dat vooral de samenwerking op niveau 3 nog beter kan. In de zomer van 2025 is daarover een open vervolggesprek geweest. Tijdens dat gesprek bleek dat de betrokkenheid van de wijkorganen op niveau 3 groot is. De wijkorganen willen meedenken, signalen uit de buurt delen en bijdragen aan beleid dat past bij de leefwereld van de inwoners. Tegelijkertijd geven ze aan dat zij nu vaak pas laat, en soms helemaal niet, betrokken worden bij beleidsontwikkelingen die hun gebied direct raken. Er is behoefte aan tijdige informatie en duidelijkheid over de rol die ze innemen op beleidsniveau (niveau 3) en over wat er met hun advies wordt gedaan binnen de gemeente. Om de samenwerking verder te concretiseren zijn aanbevelingen gedaan, deze zijn eind november 2025 besproken met de wijkorganen op niveau 3 en worden nu in gang gezet.

HOE WERK JE SAMEN MET WIJK- EN DORPSRADEN?

Van een klankbordgesprek over de warmtetransitie tot uitgebreide sessies over de beleidsnota Bewegen, Spelen en Sporten (zie ook Participatie Impuls 5). De gemeente Enschede betrekt wijkorganen regelmatig bij gesprekken over uiteenlopende onderwerpen. De wijk- en dorpsraden denken graag mee, maar hoe doe je dat? Op Intens vind je in de Kennisbank een 'tegel' participatie. Daarin vind je meer informatie over de wijkorganen en adviesorganen die we in Enschede kennen. Ook vind je daar een uitgebreide handreiking over de samenwerking en een lijst met contacten. Kom je er niet uit? Dan kun je ook altijd contact leggen met het participatieteam of één van de wijkregisseurs.

BEKIJK DE INFORMATIE IN DE KENNISBANK OP INTENS

SOCIAL DESIGN ALS MANIER VAN ANDERS WERKEN EN ANDERS DENKEN

In de Enschedese nieuwbouwwijk Het Leuriks realiseren inwoners hun droomhuis. Op de tekentafel is het een wijk vol groene ambities en klimaatadaptieve oplossingen. De praktijk is weerbarstiger. Tuinen verstenen en duurzame plannen voor de tuinen sneuvelen vaak als sluitpost op de begroting. Strenge regels en handhaving van de gemeente leiden in zo'n situatie niet tot de gewenste uitkomst, maar tot wrijving. Om deze kloof tussen de papieren werkelijkheid en de bouwpraktijk te overbruggen, is in Het Leuriks ingezet op een andere methodiek: Social Design.

De situatie in de nieuwbouwwijk is tekenend voor de uitdagingen waar veel gemeenten voor staan. Beleidsmakers ontwerpen plannen met de best intenties, maar de 'systeemwereld' van de overheid botst regelmatig met de 'leefwereld' van de inwoner. In Het Leuriks ervaren kavelkopers het bouwproces vaak als een periode van enorme stress. Door stijgende prijzen en complexe regelgeving, heeft de bouw van een duurzame woning of de aanleg van een groene tuin simpelweg geen prioriteit. Duurzaamheid wordt vaak ervaren als een 'geloof' of 'ideologie' en het gevoel dat je als inwoner iets krijgt opgedrongen, werkt vaak averechts.

EMPATHISCH ONDERZOEK

In plaats van bewoners opnieuw te wijzen op het belang van waterberging en biodoversiteit, is in Het Leuriks Oost gekozen voor empathisch onderzoek, een belangrijk onderdeel van Social Design. Deze aanpak draait om het centraal stellen van de waarden en ervaringen van inwoners bij het oplossen van maatschappelijke vraagstukken. Het is geen kwestie van een project 'opleuken', maar een fundamenteel andere manier van kijken. Social designer Fides Lapidaire van Twynstra Gudde omschrijft het als 'de samensmelting van de regelwereld en de ontregelwereld'. Volgens Lapidaire is die frisse blik noodzakelijk omdat organisaties vaak vastzitten in vaste patronen. "Er moeten een heleboel dingen écht anders, maar we zijn als mensen en als samenleving zo geconditioneerd om vanuit bepaalde kokers te kijken", vertelde ze tijdens een kennissessie waar 65 medewerkers van de gemeente op afkwamen. "We kunnen ons frustreren over van alles, maar in frustratie zit geen creatieve ruimte."

VERRASSENDE INZICHTEN

Zonder de druk om iets te moeten fixen of bewoners te moeten corrigeren, startte het traject in Het Leuriks met 'empathisch onderzoek'. Op een doordeweekse dag werden wijkbewoners aangesproken op straat, tijdens het blokje om met de hond. Er werden

> HET DRAAIT OM HET CENTRAAL STELLEN VAN DE WAARDEN EN ERVARINGEN VAN INWONERS BIJ HET OPLOSSEN VAN MAATSCHAPPELIJKE VRAAGSTUKKEN

gesprekken gevoerd met (toekomstige) bewoners, maar ook met aannemers, hoveniers en handhavers. De interviews ging in op de diepere waarden die mensen drijven: "Wat was uw droom toen u besloot een kavel te kopen? En hoe is het met die droom nu u er woont?" Dit leverde inzichten op die met traditioneel beleid vaak onder de radar blijven. Zo bleek dat 'zelfbouwers' zelden écht 'zelf' bouwen. Veel mensen die nieuw gaan bouwen kampen met onzekerheid en keuzestress en vallen terug op een cataloguswoning en een aannemer die al meer woningen in het gebied gebouwd heeft. Dit zijn vaak de kleinere, regionale aannemers die vasthouden aan het door hun beproefde concept (dat zijn dus de cataloguswoningen), de veilige en bekende weg en

daarin is weinig aandacht voor een stapje meer op biodiversiteit en klimaatadaptatie. Vanuit hun perspectief is dat logisch, want hun klanten willen betaalbaarheid, voorspelbaarheid en wooncomfort.
Uit de gesprekken met aannemers, architecten en hoveniers die werken vanuit een duurzame doelstelling werd geleerd dat ook zij prima in staat zijn om betaalbaar en voorspelbaar te bouwen en woningen te leveren die comfortabel en onderhoudsvriendelijk zijn. Alleen weten veel zelfbouwers dat niet en dus kiezen ze wat de buren ook doen.

> WE KUNNEN ONS FRUSTREREN OVER VAN ALLES, MAAR IN FRUSTRATIE ZIT GEEN CREATIEVE RUIMTE.

Social designer Fides Lapidaire van Twynstra Gudde

CONCRETE EN NIEUWE CONCEPTEN

De analyse van al die gesprekken leidde tot concrete, nieuwe concepten. De meest kansrijke, is het inzicht is dat de gemeente mensen niet hoeft te overtuigen van een ideologie dat ze groen of duurzaam moeten zijn, dat heeft niet zo veel zin als mensen dat 'geloof' niet aanhangen. De gemeente kan bewust een andere rol pakken, Nu verwijst de gemeente nog actief naar traditionele aannemers, wanneer zelfbouwers om advies vragen, want "daar hebben we ervaring mee". In plaats daarvan kan de gemeente bewust de strategie kiezen om ruimte te creëren voor duurzame nichespelers en van duurzaamheid de aantrekkelijke standaardoptie maken. Bewoners kiezen dan voor gemak en krijgen er 'stiekem' een duurzame woning bij.

RESPONSIEVER WERKEN

De basis voor het inzetten van deze methodiek voor responsiever werken werd al in 2024 gelegd tijdens een reeks kennissessies waarbij ruim 65 ambtenaren kennismaakten met Social Design en bleek hoeveel collega's worstelden met hardnekkige vraagstukken. Destijds werden twee complexe casussen nader onder de loep genomen, eentje op gebied van energietransitie en eentje over opvang van kwetsbare groepen. De gemene deler was de zoektocht naar nieuwe perspectieven, om het probleem anders te benaderen en daarbij ook nieuwe oplossingsrichtingen te zien. Daarbij werd destijds ook gekeken naar de klantgerichte aanpak van commerciële bedrijven als Coolblue en Bol.com om het vertrouwen van inwoners te herstellen.

INSTRUMENT VOOR COMPLEXE CASUSSEN

De casus in Het Leuriks toont aan dat Social Design potentie heeft om een serieus instrument te worden voor de gemeente Enschede bij complexe casussen. Het biedt handvatten om fundamenteel anders te werken. "Door in te zien dat bekende en bestaande rollen en instrumenten in transitievraagstukken soms niet meer werken, dat we voorbij de regels kunnen kijken en samen met onze inwoners kunnen onderzoeken wat dan wél werkt, de ruimte te nemen om andere dingen uit te proberen", zegt senior beleidsadviseur Louise Aangeenbrug die de methodiek nu meermaals heeft ingezet.

ANDERS WERKEN: VAN SOCIAL DESIGN TOT ACTIEONDERZOEK

Binnen het Actieplan Samenlevingsgericht werken is de afgelopen vier jaar volop geëxperimenteerd met nieuwe werkmethodieken. Social Design is daarvan een goed voorbeeld, maar we hebben ook ervaring en expertise in huis op het gebied van actieonderzoek, deep democracy, procesregie en het uitvoeren van narratief onderzoek. Deze werkmethodes zijn getest in de praktijk en zijn nu geborgd binnen het team participatie en projectcommunicatie. Jij kan deze werkmethoden dus ook inzetten voor vraagstukken. Wil je hier meer over weten, neem dan contact op via participatie@enschede.nl

MAKELPUNT GROEIT HARD: BINNEN EEN JAAR 100 RUIMTES BESCHIKBAAR

In een jaar tijd is het Makelpunt uitgegroeid tot de plek waar meer dan 100 maatschappelijke ruimtes worden aangeboden. "Bijna alle verhuurders geven aan dat ze meer ruimtes verhuren in vergelijking met twee jaar geleden", zegt projectleider Kiona Grotenhuis. Eind 2025 werd het Makelpunt ook voor medewerkers gelanceerd.

FUNDA VOOR MAATSCHAPPELIJK VASTGOED

Het Makelpunt, een soort Funda voor maatschappelijk vastgoed, maakt het eenvoudig voor inwoners en organisaties om een geschikte ruimte te vinden én te verhuren. Het voorkomt losse zoektochten langs verenigingen, zalen en wijkgebouwen en brengt alles bij elkaar op één plek: jijmaaktenschede.nl/makelpunt. Het platform werkt gratis, laagdrempelig en zonder commerciële tussenschakels. "Het Makelpunt is succesvol en heeft op dit moment meer dan 100 ruimtes op de site staan. We zijn een jaar bezig en het project loopt goed. De website wordt goed bezocht en de inzet van vele communicatie-uitingen werkt goed. Dit zien we terug in de bekendheid en het bezoekersaantal van de site", vertelt projectleider Kiona Grotenhuis. "Ondanks dat de matches buiten de website tot stand komen, geven bijna alle verhuurders aan dat ze meer ruimtes verhuren in vergelijking met twee jaar geleden."

> MET HET MAKELPUNT KUNNEN OOK MEDEWERKERS EENVOUDIG EXTERNE RUIMTES ZOEKEN
>
> Kiona Grotenhuis (projectleider)

VRAAG EN AANBOD MATCHEN

Het idee voor het Makelpunt ontstond vanuit de wens om leegstand tegen te gaan en inwoners te helpen die in hun zoektocht naar betaalbare ruimte voor maatschappelijke initiatieven vaak vastliepen in de gemeentelijke organisatie, want niemand had overzicht op de beschikbare ruimtes. Om vraag en aanbod van deze ruimtes beter bij elkaar te brengen, startte de gemeente een pilot. De gemeente Enschede heeft voor dit concept gekeken naar vergelijkbare successen in steden als Utrecht en Arnhem, die lieten zien dat deze aanpak werkt. Toch kwam het Makelpunt er niet zomaar. "Er was geen geld om een Makelpunt op te zetten. Iedereen vond het een charmant idee, maar helaas, geen middelen. Toen we vijf opdrachtgevers, die het Makelpunt allemaal goed vonden passen bij hun doelstellingen en programma, aan één tafel zetten en de benodigde investering door vijf deelden bleek het wél haalbaar te zijn", vertelt beleidsadviseur Louise Aangeenbrug. Een voorbeeld van 'alleen kom je ver, samen kom je verder", volgens Louise. "Zo veel mensen hebben nu plezier van dit platform."

MAKELPUNT OOK VOOR MEDEWERKERS GEMEENTE

Een belangrijke stap eind 2025 is ook de lancering van het Makelpunt voor medewerkers. Binnen de gemeente leefde al langer de wens om collega's te helpen bij het vinden van betaalbare externe ruimtes, omdat er onnodig veel geld naar dure commerciële locaties ging. "Met het Makelpunt voor medewerkers bieden we ook een service aan voor onze collega's. Met het Makelpunt kunnen ze eenvoudig externe ruimtes zoeken. Er gaat veel geld naar de huur van dure ruimtes, dit moet anders. Het Makelpunt biedt hier een oplossing voor door betaalbare maatschappelijke ruimtes aan te bieden. Het is de bedoeling dat het Makelpunt ook door medewerkers van de gemeente gebruikt wordt voor het huren van externe ruimtes."

OOK GEBRUIK MAKEN VAN HET MAKELPUNT?

Voor inwoners en organisaties

Als medewerker bij de gemeente Enschede kun je inwoners en organisaties verwijzen naar het Makelpunt als ze een ruimte willen aanbieden of een ruimte zoeken voor een maatschappelijke activiteit.
jijmaaktenschede.nl/makelpunt

Makelpunt voor medewerkers

Er is ook een pagina speciaal bedoeld voor medewerkers van de gemeente Enschede. De ruimtes op deze pagina zijn geschikt voor gemeentelijke bijeenkomsten en vergaderingen . Je kunt er zelf een ruimte kiezen en bij de verhuurder informeren of deze beschikbaar is op jouw gewenste moment. https://jijmaaktenschede.nl/makelpunt/voor-medewerkers
Heb je een vraag over het Makelpunt of het boeken van externe ruimtes? Neem contact op via makelpunt@enschede.nl.

WAT MAAKT HET MAKELPUNT ZO'N SUCCES?

1. **Het is laagdrempelig en gratis**
   Iedereen kan gratis een ruimte aanbieden en iedereen kan gratis een ruimte vinden. De drempel om mee te doen is bewust klein gehouden.
2. **Het is zichtbaar en makkelijk vindbaar**
   Het Makelpunt is geïntegreerd in het bredere participatiemerk- en platform Jij Maakt Enschede, waardoor inwoners steeds vaker weten waar ze moeten zijn.
3. **Het is een oplossing voor een bestaand probleem.**
   Er was al veel aanbod in de stad van ruimtes, maar het was onbenut en moeilijk te vinden. Het Makelpunt maakt gebruik van wat er al is, en dat werkt. De parels van de stad hebben meer zichtbaarheid.
4. **Inzicht in ruimtes en behoeftes**
   Door het Makelpunt krijgen we als gemeente inzicht in het aanbod van ruimtes en de behoeften en het biedt biedt belangrijke informatie voor sociaal-economisch en ruimtelijk beleid.

LESSEN UIT HET ACTIEPLAN

WAT WE GELEERD HEBBEN DE AFGELOPEN JAREN

Evalueren, leren en verbeteren was een belangrijk speerpunt tijdens het actieplan Samenlevingsgericht werken. De belangrijkste les die keer op keer terugkwam in gesprekken met inwoners: zorg voor goede terugkoppeling. De laatste fase van het participatieproces is de fase van opleveren en het verwerken van resultaten. Het is de fase waarin het concept-eindresultaat vorm krijgt, het participatieproces wordt verantwoord en het gesprek wordt afgerond. De afgelopen jaren hebben we vanuit het participatieteam honderden inwoners gesproken. Steeds weer horen we dezelfde boodschap: laat zien wat er met mijn inbreng is gebeurd. In dit artikel delen we de belangrijkste lessen.

TERUGKOPPELING LAAT ZIEN DAT PARTICIPATIE ZIN HEEFT

Eén van de meest uitgesproken wensen van inwoners is duidelijkheid en een antwoord op de vraag "Wat is er gedaan met wat ik heb ingebracht?" Wanneer we als gemeente een (concept)eindresultaat opleveren, of dat nu een visie is, een ontwerp, beleidsstuk of plan, verwerken we de opgehaalde inbreng. Maar dat is niet altijd zichtbaar voor iemand die heeft geparticipeerd. Soms is het erg lang stil in die periode en hebben mensen het gevoel dat ze 'nooit meer iets hebben gehoord'. Terugkoppeling maakt die vertaalslag van wat er gaat gebeuren en gedaan is met de inbreng wél inzichtelijk.

Wat inwoners waarderen:

- Een korte en concrete uitleg van welke ideeën zijn overgenomen;
- erkenning van inbreng die niet is gebruikt, mét duidelijk uitleg waarom;
- een duidelijke schets van de vervolgstappen.

Juist dat laatste helpt inwoners begrijpen hoe hun bijdrage past in het grotere geheel. Zo groeit het gevoel van invloed en wordt het vertrouwen versterkt.

LES 1

VERANTWOORDEN GEEFT OPENHEID EN VOORKOMT MISVERSTANDEN

Met een heldere verantwoording, bijvoorbeeld met behulp van het 'Format Eindverslag Participatie 2025' (te vinden in de Kennisbank op Intens) laten we zien hoe het proces is verlopen. Inwoners geven aan dat zij vooral behoefte hebben aan transparantie, niet per se aan volledige overeenstemming.

Belangrijke inzichten uit gesprekken:

- Mensen hoeven niet altijd hun zin te krijgen, ze snappen dat dat niet kan, maar ze willen wel weten waarom iets niet is meegenomen;
- openheid over dilemma's wordt zeer gewaardeerd;
- uitleg over de grenzen van invloed (raadplegen, adviseren, coproduceren, meebeslissen) voorkomt teleurstelling achteraf.

Transparantie werkt en geeft inzicht: inwoners accepteren besluiten sneller wanneer het proces duidelijk en eerlijk is verlopen.

LES 2

LES 3

TERUGKOPPELEN IS MAATWERK: STEM AF OP HET PARTICIPATIENIVEAU

Afhankelijk van het niveau van participatie werkt terugkoppeling anders.

- Bij raadplegen en adviseren draait het vooral om informeren: "Dit is het geworden, dank voor je hulp." Inwoners willen vooral weten hoe hun inbreng is verwerkt en wat er nu gaat gebeuren.
- Bij coproduceren en meebeslissen is terugkoppeling onderdeel van het besluitvormingsproces. Hier vragen we actief of participanten zich kunnen vinden in het eindresultaat. Zo niet, dan moeten de deelnemers weer om tafel.

Uit de praktijk blijkt dat het helpt om verwachtingen helder te houden door vooraf te bepalen en uit te leggen hoeveel invloed mensen (nog) hebben.

LES 4

JE KRIJGT NOOIT IEDEREEN TEVREDEN, MAAR WEL IEDEREEN GEÏNFORMEERD

Een les die we in elk traject terugzien: volledige tevredenheid met de uitkomst van een participatietraject is een illusie. Maar als het proces betrouwbaar en goed is, begrijpen en accepteren veel mensen dat.

Wat écht werkt volgens inwoners:

- Tijdig informeren;
- duidelijkheid over bezwaren en wat er wel/niet mogelijk is;
- communicatie, ook wanneer er verschil van inzicht is.

Inwoners die zich gezien en gehoord voelen, zijn eerder bereid formele inspraakmogelijkheden op een constructieve manier te gebruiken.

EVALUATIE MAAKT JE BETER EN BOUWT VERTROUWEN

Na het opleveren volgt het evalueren. Afhankelijk van de aard en impact van het proces kies je hiervoor een methode. Bij grote participatieprocessen met veel impact op de leefomgeving hebben we de afgelopen jaren ingezet op narratief evalueren, een participatieve manier van evalueren waarin het verhaal en de beleving van de participant centraal staat.

Waardevolle lessen uit evaluatiegesprekken:

- Evalueren werkt het best wanneer je dit kort na afronding doet, zodat inzichten vers zijn;
- zowel interne als externe betrokkenen geven andere soorten feedback, beide zijn nodig en waardevol;
- vastgelegde lessen van de inwoner of deelnemers zelf helpen om organisatiebreed te leren en de kwaliteit van participatie te verhogen.

Het participatieteam kan ondersteunen bij het begeleiden van evaluaties en het borgen van lessen, zodat deze ook echt hun weg vinden naar toekomstige projecten.

LES 5

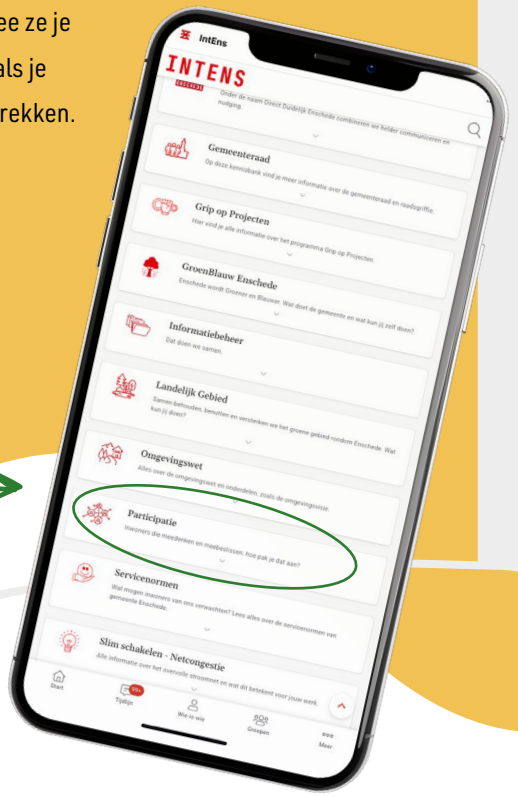
TERUGKOPPELING HOORT BIJ EEN ZORGVULDIG PROCES

Terugkoppeling is geen administratief vinkje, je sluit met een goede terugkoppeling op een zorgvuldige manier het proces af. Inwoners hebben tijd, kennis en energie gedeeld. De manier waarop we terugkoppelen bepaalt of zij dat de volgende keer weer willen doen.

GEBRUIK FORMATS EN LEER VAN EERDERE LESSEN

Op de Kennisbank (die vind je op Intens onder het kopje 'Organisatie') is er een tegel Participatie. Hier vind je toolkits, maar ook een handig stappenplan en kant-en-klare formats voor participatieplannen en het verantwoorden van participatieprocessen. De lessen die de afgelopen jaren geleerd zijn, vind je hier in verschillende evaluatierapporten, maar de kennis zit ook in de ervaring en expertise van collega's in het team projectcommunicatie en participatie. Vraag deze collega's dus vooral om tips, methodieken of uitgewerkte formats waarmee ze je snel op weg kunnen helpen als je inwoners wil bereiken of betrekken.

participatie@enschede.nl

BASISTRAINING PARTICIPATIE

PARTICIPATIE: HOE DOE JE DAT?

De gemeente wil dat we inwoners betrekken bij onze plannen. Dit maakt het project of beleid beter en geeft inwoners de stem die ze verdienen. Maar hoe doe je dat? Is het niet veel gedoe? En kan je het wel ooit goed doen? In de basistraining participatie krijg je hier antwoord op. Op donderdag 12 maart 2026 is de eerstvolgende basistraining.

DE BASIS VAN DE TRAINING

De training wordt gegeven door collega's van het participatieteam en de basis is eenvoudig:

- Denk altijd na over participatie. Soms is er geen ruimte voor, doe het dan niet. Maar als het wel kan:
- Ga in gesprek met de belanghebbenden;
- Maak duidelijk hoeveel inbreng ze hebben, stel de juiste verwachtingen;
- Laat steeds weten hoe het ervoor staat en wat je met de inbreng gaat doen; communiceer!

In de training gaan we dieper in op waarom, met wie, waarover en hoe je kunt participeren. Je oefent aan de hand van een voorbeeld uit de Enschedese praktijk. We laten je zien dat, met de juiste stappen, participatie niet ingewikkeld of spannend hoeft te zijn.

DOEL VAN DE TRAINING

Het doel van de training is dat je bij een eenvoudig project of beleidsvoorstel zelf een succesvol participatietraject kunt opzetten en uitvoeren, eventueel met wat hulp. En dat je begrijpt hoe een communicatie- en/of participatieadviseur het aanpakt als je hun ondersteuning hebt gevraagd, bijvoorbeeld bij complexere projecten.

De training is gratis en wordt verzorgd door collega's van het participatieteam en duurt drie uur. De eerstvolgende training is donderdag 12 maart van 09.00 tot 12.00 uur bij Lumen in Enschede.

VOOR WIE

Voor medewerkers van de gemeente Enschede en Losser die wel eens te maken hebben met participatie of die zich afvragen hoe je inwoners kan betrekken bij onze gemeentelijke plannen, groot en klein.

Interesse? Geefje dan op via het leerportaal van de Enschede Academie (deze vind je op Intens onder het tabblad ontwikkelen en opleiden).

DIT IS DE LAATSTE PARTICIPATIE IMPULS IN DEZE VORM

DE LAATSTE PARTICIPATIE IMPULS

HOE VERDER NU HET ACTIEPLAN KLAAR IS?

Dit is de laatste Participatie Impuls in deze vorm. Met dit themanummer sluiten we het Actieplan Samenlevingsgericht Werken af. De afgelopen vier jaar hebben we jullie via de Participatie Impuls op de hoogte gehouden van alles wat er gebeurde. Van de eerste experimenten met online participatie tot het succes van het Makelpunt. Van de oprichting van #JONG053 tot de komst van de ideeënmakelaar.

We kijken met trots terug op wat we samen hebben bereikt. Maar een afsluiting betekent niet dat het werk stopt. Integendeel. De basis is gelegd en nu gaan we door. Participatie is geen project meer, maar een vaste manier van werken.

HOE GAAT HET VERDER?

1. Alle kennis in de Kennisbank op één plek

De afgelopen jaren hebben we veel geleerd. Die kennis hebben we gebundeld in de Kennisbank op Intens. Daar vind je stappenplannen, formats, evaluaties en praktische handreikingen. Alles wat je nodig hebt om zelf aan de slag te gaan met participatie.
Kijk onder het kopje 'Organisatie' op Intens en ga naar de Kennisbank. Daar vind je de tegel 'Participatie'.

2. De expertise en kennis blijft

Vanaf begin 2026 vormt het participatieteam samen met projectcommunicatie één team: Team Projectcommunicatie en Participtie. Participatie maakt vanaf nu onderdeel uit van de Afdeling Communicatie. Je kunt dus nog steeds bij de participatieadviseurs terecht voor advies, ondersteuning of een frisse blik op je participatievraagstuk.
Mail ons via participatie@enschede.nl.

3. Jij Maakt Enschede groeit door

Het merk en platform Jij Maakt Enschede dat we de afgelopen jaren hebben opgezet en uitgerold, is een succes. Dat succes zetten we onverminderd voort. We blijven de middelen en mogelijkheden uitbreiden, verfijnen en vernieuwen. Zodat we inwoners en belanghebbenden nóg beter kunnen bereiken en betrekken.

BEDANKT

Bedankt aan iedereen die de Participatie Impuls de afgelopen jaren heeft gelezen. Bedankt aan alle collega's die hebben bijgedragen met verhalen, inzichten en voorbeelden uit de praktijk. En vooral: bedankt aan alle inwoners die de afgelopen jaren hebben meegedacht, meegepraat en meegebouwd aan onze stad.

VRAGEN OF IDEEËN?

Neem contact op met het participatieteam via participatie@enschede.nl

RESULTATEN ACTIEPLAN SAMENLEVINGSGERICHT WERKEN

▪ Inwonersvertegenwoordiging uitbreiden
→ meer inwoners praten mee

	SPEERPUNT	EINDRESULTAAT
Naast wijk- en dorpsraden ook andere vormen van vertegenwoordiging	We onderzoeken of we een panel kunnen inrichten dat te benaderen is voor verschillende vormen van kwalitatief onderzoek als aanvulling op het huidige Enschede panel.	We onderzoeken hoe we beter kunnen samenwerken met Kennispunt en hun nieuwe panel Enschedepraat, en hoe we dit kunnen verbinden met het platform JijmaaktEnschede. Op die manier kunnen we de kracht van het Enschedepanel – waarmee Kennispunt via peilingen meningen van inwoners ophaalt – combineren met de kennis die het participatieteam verzamelt in de wijken via buurtgesprekken met inwoners. Beide manieren van inwoners betrekken zijn waardevol en vullen elkaar goed aan. Door samen te werken kunnen we inwoners beter bereiken en hun ideeën beter gebruiken. Heel concreet hebben we al samengewerkt bij de peiling voor de warmtevisie en de peiling voor de toekomstvisie.
Verordening wijkbudgetten herijken	Nieuwe verordening wijkbudgetten voorleggen aan de raad.	De nieuwe verordening wijkbudgetten is 19 mei unaniem vastgesteld door de raad. Stadsdeelmanagement geeft uitvoering aan de nieuwe verordening.
Een impuls voor overheids-participatie en maatschap-pelijke initiatieven	Experimenteren met een nieuwe werkwijze voor maatschappelijke initiatieven en met de rol van een ideeënmakelaar.	▪ Makelpunt bereikt mijlpaal van 100 locaties op haar digitale platform ▪ Werken met de waarderingsdriehoek op verschillende plekken in de organisatie toegelicht en geïntegreerd in werkwijze initiatieven Sociaal Domein ▪ De proef met de functie van ideeënmakelaar is met een jaar verlengd. Lees ook het verhaal over de succes en lessen van ideeënmakelaar in dit themanummer.

▪ Inwonersvertegenwoordiging uitbreiden
→ meer inwoners praten mee

	SPEERPUNT	EINDRESULTAAT
Een impuls voor jongerenparticipatie	Structureel borgen van jongerenparticipatie vanaf 2025	Jongeren dragen bij aan projecten en beleid in de stad. #Jong053 heeft het afgelopen jaar meegedacht en zich ingezet voor de onderwerpen: **Jongeren actief betrekken** ▪ We hebben een pilot gedraaid met twee maatschappelijke stagiaires. Van de geleerde lessen, hebben we in overleg met scholen het concept aangepast. Inmiddels zijn er twee nieuwe stagiaires gestart. ▪ Elk jaar volgen jongeren uit het team een training over politiek en organisatie, verzorgd door de griffie. Op die manier hebben ze een beetje kennis van de politieke organisatie. ▪ Het jongerenteam heeft actief bijgedragen aan verschillende projecten, waaronder drugsbestrijding (amendement Malkis), De stem van de straat in Dolphia, Onze jeugd, onze zorg, en Rondkomen met je inkomen. ▪ Een afvaardiging van het jongerenteam heeft ook deelgenomen als ambassadeur van JONG053 aan activiteiten buiten Enschede. Denk aan de nationale jeugdraad, save the children, euregio youth enzovoorts. ▪ We zien een groeiend aantal vaste deelnemers, met een mooie mix aan achtergronden. ▪ Onze nieuwe WhatsApp-community JONG053 FRIENDS live! Hier delen we polls, vragen om de mening van jongeren en kunnen ze meedoen aan activiteiten die wij organiseren op momenten dat het hen zelf uitkomt. De groep groeit gestaag. ▪ Onze JONG053 webpagina https://www.enschede.nl/jong053 is ook online!. ▪ We zijn twee keer geselecteerd voor een Europese studiereis over jongerenparticipatie. De eerste keer was in Spanje speciaal voor gemeente ambtenaren of organisaties die met jongeren werken en de tweede keer in Cyprus, waar ook een jongere mee mocht. Mooi om te zien dat we naast nationaal ook internationaal gaan! **Vooruitkijken & meten** ▪ Op maandag 9 maart 2026 organiseren we een debat in aanloop naar de verkiezingen. De voorbereidingen zijn al in volle gang. ▪ Er is een vacature uitgezet voor een stagiair die een vervolgmeting gaat doen naar de ontwikkeling van jongerenparticipatie in 2026. De Enschedese aanpak, #JONG053praatmee, krijgt ook internationale erkenning. Het initiatief is geselecteerd voor de prestigieuze ‘Youth4Democracy’ studiereis naar Spanje, en Cyprus georganiseerd door Democracy Reloading.

▪ Participatieteam organiseren
→ een team dat adviseert, faciliteert en organiseert

	SPEERPUNT	EINDRESULTAAT
Doe-kracht via een participatieteam	Een klein expertteam dat voorziet in advies, evaluatie en middelen waaronder het hosten van een online participatieplatform.	Het team is ingezet bij verschillende participatievragen zoals: ▪ VHF Twekkelerveld ▪ Buurtplein Stadsveld ▪ Reconstructie Volkspark ▪ Vergroening winkelcentrum Twekkelerveld ▪ Beleid Spelen sport bewegen ▪ Teesinkbos ▪ Lithium-ion batterijen ▪ Lokale Inclusie Agenda ▪ Horsterveldweg afsluiting ▪ Franklinstraat speelvoorziening ▪ Planologisch kader evenementen ▪ Ontwikkeling Stationskwartier ▪ Havengebied ▪ Phenix Woningbouw voor ouderen ▪ Advies Woonevent ▪ Het Kompas ▪ Stationsomgeving en Van Heekplein ▪ F35 Fietsstraat ▪ Speeltuin Het Honk ▪ Laadpaal Dr. de Jongstraat ▪ Leges plaatsen voorwerpen ▪ Externe veiligheid beleid ▪ Spoorzone Hengelo Enschede SHE (ism Hengelo) ▪ Stroinksbleek
Een vaste werkwijze voor participatie	Implementatie en doorontwikkeling van participatieverordening en methode Relevant Gesprek.	In mei hebben we de evaluatie van de participatieverordening opgeleverd. Deze is maandag 8 september besproken in de stedelijke commissie Bestuur en Middelen. Voorbereiden leertafel participatie onder de omgevingswet: we onderzoeken of en hoe we ook participatie bij externe initiatieven kunnen versterken
Structureel borgen participatieteam	Samen met stadsdeelmanagement en concernstaf borgen we het participatieteam vanaf 2026 structureel in de organisatie.	Vanaf januari krijgt het participatieteam een vaste plek bij de Afdeling Communicatie.

▪ Middelen voor online en offline participatie ontwikkelen
→ digitaal én fysiek

	SPEERPUNT	EINDRESULTAAT
Online participatie	Implementatie en uitbreiding van online platform en participatiemerk Jij maakt Enschede	We bouwen verder aan het onlineplatform en participatiemerk: Jij maakt Enschede. Samen met de afdeling communicatie ontwikkelen we een praktische en herhaalbare aanpak. Doel is dat we collega's een brede ondersteuning bieden in strategie én uitvoering van participatie en dat uitdragen. In 2025 is bij de volgende projecten geparticipeerd via Jij Maakt Enschede: ▪ Twekkelerveld (met 6 deelprojecten zoals het VHF en het wijkverkeersplan) ▪ Kompas ▪ Winterweg afsluiting ▪ Teesinkbos (met 6 deelprojecten) ▪ Hanenberglanden ▪ 2 deelprojecten toegevoegd op de website van Stadsveld ▪ 2 deelprojecten toegevoegd op de website van Glanerbrug ▪ 8 deelprojecten toegevoegd op de website van 7522 in beweging ▪ Enschede 2050 ▪ Stroinksbleek (nog niet online) Ook is het platform Jij maakt Enschede beheerd en doorontwikkeld voor: ▪ Ideeënmakelaar ▪ Makelpunt (extra module toegevoegd waarmee medewerkers externe ruimten kunnen reserveren) ▪ Wijkbudget (nieuwe ontwikkelingen rond identificatie bij het indienen van ideeën) ▪ Direct Duidelijk

▪ Middelen voor online en offline participatie ontwikkelen
→ digitaal én fysiek

	SPEERPUNT	EINDRESULTAAT
Nieuwe werkmethoden organiseren	We borgen het werken met een aantal vaste methoden: ▪ Relevant Gesprek ▪ Factor C ▪ Social Design ▪ Waarderingsdriehoek IPW ▪ Narratief evalueren	We helpen bij het organiseren van sessies met externe partners en inwoners. En ook bij het in kaart brengen van de omgeving en betrokken partijen. Voorbeelden zijn: ▪ Gesprek over Vrouw en Veiligheid ▪ Gesprek wijkraden gezamenlijk beleid maken ▪ Bijeenkomst met initiatievencoaches over hulp voor inwoners met een initiatief ▪ Social design aanpak zelfbouwers Leuriks Oost ▪ -10 collega's volgden basistraining social design ▪ 3 concepten opgeleverd ▪ Social Design aanpak bij een afvalprobleem in Glanerbrug samen met Woningcorporatie Domijn ▪ Workshop werken met de waarderingsdriehoek bij Stadsdeelmanagement. ▪ Probleemanalyse en omgevingsanalyse Uniformering beleidsprocessen

▪ Leercyclus inrichten
→ leren van participatie in verbinding met de lerende organisatie

	SPEERPUNT	EINDRESULTAAT
Leren van participatie-trajecten	We voorzien in een leercylus die aansluit bij de lerende organisatie.	De leercyclus voorziet in kennissessies, workshops en evaluaties zoals: ▪ We bieden een basis workshop participatie via Enschede Academie. Deze is in 2025 twee keer aan collega's gegeven en één keer aan trainees van Twentse kracht. ▪ We bieden maatwerk workshops over participatie in Enschede voor afdelingen die veel met participatie werken, bijvoorbeeld in 2025 aan de afdeling Stadsdeelbeheer. ▪ We dragen bij aan de strategische opgave Open Enschede en we dragen het gedachtegoed actief uit. ▪ We brengen twee keer per jaar het Participatiemagazine 'Impuls' uit. ▪ We voorzien in de pagina over participatie op Kennisbank Intens. De inhoud is in 2025 bijgewerkt, waarbij o.a. sjablonen voor een standaard participatie-aanpak en een standaard participatieverslag zijn toegevoegd. ▪ We nemen deel aan het regionale en provinciale participatienetwerk. ▪ Enschede is een actieve deelnemer aan de landelijke Open Stad Community en draagt bij aan nieuwe ontwikkelingen en groei van het platform, met bijvoorbeeld demo's voor andere gemeenten. ▪ We hebben in oktober 2025 samen met de provincie Overijssel een netwerkbijeenkomst georganiseerd voor ambtenaren en ondersteuners die werken met burgerinitiatieven en burgerparticipatie. Susidiemogelijkheden en de rol van ideeënmakelaar stond centraal. Een bericht met foto's heeft op Intens gestaan.